

Asia: VN/882/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Metsäteollisuuden lausunto koskien lunastuslain muutosehdotusta

Pyydettyinä lausuntona hallituksen esitysluonnoksesta laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Metsäteollisuus katsoo, että lunastuslain muutos on tarpeellinen, jotta lunastettavan omaisuuden haltijan omaisuuden suojaan liittyvä perusoikeus turvataan jatkossa nykyistä paremmin. Lunastuslain korvausuudistuksen toteutuminen on lisäksi välttämätöntä, koska esimerkiksi luonnonsuojelulain ja maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksissa suunnitellaan maanomistajien omaisuuden suojaan merkittäviä heikennyksiä. Perusoikeuksien tasapainon turvaaminen edellyttää lainsäädännöllisiä uudistuksia.

Metsäteollisuus korostaa, että pakkolunastuksen tulisi perustua aina perusteltuun tarpeeseen, mikä valitettavasti ei nykyisin ole edellytys. Esimerkiksi kunnat ovat viime aikoina lunastaneet myös maa-alueita, joilla yhdyskuntarakentamista ei kuitenkaan ole lähdetty toteuttamaan suunnitelmien mukaisesti. Tätä silmällä pitäen metsäteollisuus esittää harkittavaksi sääntelyä, joka mahdollistaisi alueen takaisinlunastamisen alkuperäiselle maanomistajalle, jos lunastuksen perusteena olleita suunnitelmia ei tietyn määräajan kuluessa toteuteta.

Metsäteollisuus arvioi, että esitetty luonnos parantaisi kokonaisuudessaan lunastettavan omaisuuden omistajan perustuslain mukaista omaisuudensuojaa, mutta hallituksen esityksen viimeistelyssä tulisi kuitenkin kiinnittää erityisesti huomiota 31 §:n arvonleikkaussäätelyyn, lunastuskorvauksen prosenttikorotuksen tasoon sekä lunastuslupapäätöksen muutoksenhakuun oikeutettujen tahojen säätelyyn.

Lunastuslain voimassa olevan ja säilytettäväksi esitettävän 31 §:n 2 ja 3 momentin arvonleikkaussäätelyn tarkoituksena on kuntien maapolitiikan tukeminen. Metsäteollisuus katsoo, että arvonleikkaussäätely tulisi poistaa, kuten asiaa valmistellut työryhmä esitti mietinnössään 2019.

Asemakaavoituksesta johtuvan hyödyn leikkaaminen merkitsee poikkeamista lunastuslain yleisistä korvauksen määräämisperusteista maanomistajan vahingoksi. Vaikka arvonleikkaussäätelyä ei suoranaisesti sovelleta kovinkaan usein, olemassa oleva säätely vaikuttaa merkittävästi osapuolten neuvottelutilanteeseen. Lainsäädännön tulisi tukea heikomman osapuolen neuvotteluedellytyksiä ja omaisuudenturvaa myös lunastustilanteissa, eikä tukea vahvempaa osapuolta merkittäväällä säätelyllä. Heikomman osapuolen asema korostuu varsinkin tilanteissa, joissa toinen osapuoli hyödyntää julkista valtaa.

Arvonleikkaussäätely on merkittävä poikkeus lunastuslain yleiseen linjaan. Kuten työryhmä mietinnössään totesi, arvonleikkaussäätelyllä on jännitteinen suhde myös perustuslain 15 §:n omaisuudensuojaan. Metsäteollisuus katsoo, että mikäli hallituksen esityksen viimeistelyssä ei päädytä arvonleikkaussäätelyn poistamiseen, perustuslakivaliokunnan tulisi vähintään arvioida nykyisen arvonleikkaussäätelyn suhde perustuslakiin kansalaisten perusoikeuksien varmistamiseksi.

Jos hallituksen esityksessä ei lopulta päädytä 31 §:n 2 ja 3 momentin muuttamiseen, metsäteollisuus katsoo, että esitettyä 38 a §:n lunastuskorvauksen 15 prosentin korotusta tulee korottaa 25 prosenttiin Ruotsin mallin mukaisesti. Muutos esitettyyn osaltaan kompensoisi haittaa, joka muodostuu maanomistajille arvonleikkaussäätelystä.

Luonnoksen 87 a §:ssa esitetään muutoksia lunastuslupapäätöksen muutoksenhakuun oikeutettuihin tahoihin. Momentin 3 kohtaan esitetään sisällytettäväksi säännökset rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön oikeudesta hakea muutosta lunastuslupapäätökseen. Tämä oikeus koskisi yhdistyksiä tai säätiöitä, joiden tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen. Metsäteollisuus katsoo, että 3 kohdassa esitetty muutos ei ole perusteltu ja johtaisi ulkopuolisten tahojen aiheuttomien valitusten merkittävävään lisääntymiseen. Ympäristöperusoikeuden toteutumisen näkökulmasta on täysin riittävää, että valitusoikeus esitetään säädettäväksi ELY-keskuksille. Säätelyä kehitettäessä tulee aina välttää ylimääräistä ja turhaa hallintoa.

Yksittäisille lausunnonantajille suunnatut kysymykset

Kysymys työ- ja elinkeinoministeriölle, ympäristöministeriölle, liikenne- ja viestintäministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle sekä puolustusministeriölle:

Hallituksen esityksen luvussa 2.1.3. olevaan luetteloon sisältyy hallinnonalaanne kuuluvia säädöksiä, joiden nojalla voidaan myöntää lupa lunastaa toiselle kuuluva alue, perustaa alueeseen käyttöoikeus tai rajoittaa omistajan käyttövaltaa alueeseen. Näistä aiheutuvien korvauskysymysten käsittelemiseen sovelletaan lunastuslain säännöksiä. Ottaen huomioon lunastuslain korvausperusteisiin esitetyt muutokset, pidätkö lakien keskinäistä suhdetta toimivana vai tulisiko lakien välinen suhde järjestää nykyisestä poikkeavalla tavalla?

-

Kysymys Energiateollisuus ry:lle:

Hallituksen esityksen luvussa 4.2.2 on arvioitu lunastuslain korvausperusteiden tarkistamisesta aiheutuvia muutoksia voimansiirtohankkeiden edellyttämien alueiden lunastuskustannuksiin. Pidätkö mahdollisena, että lunastuslain korvausperusteiden muutokset vaikuttaisivat vapaaehtoisin kaupun hankittavien alueiden kauppahintoihin? Jos pidätte tätä mahdollisena, osaatteko arvioida eri verkonhaltijoiden vapaaehtoisin kaupun hankittavista alueista ja oikeuksista maksamien kauppahintojen ja korvausten kokonaismäärää?

-

Kysymys Suomen Turvetuottajat ry:lle

Hallituksen esitykseen sisältyy lakiehdotus turvesuon pakkolunastuksesta annetun lain 1 ja 2 §:n kumoamisesta. Oikeusministeriön käsityksen mukaan turvesuon pakkolunastuksesta annetun lain nojalla ei ole viimeisen 30 vuoden aikana myönnetty lupaa ottaa turvetta toisen alueelta. Pidätkö mahdollisena, että mainitun lain nojalla myönnettyjä lupia olisi edelleen voimassa?

-

Jaatinen Timo
Metsäteollisuus ry

Islander Anu
Metsäteollisuus ry